

Luftförsvarssektorn, som krigsorganisatorisk enhet tillkom 1957, kunde 1982 fira 25-årsjubileum. Samtidigt har "sektorn" nyligen än en gång omstrukturerats och antalet reducerats till fyra. De senaste förändringarna har överste Anders Sjöberg beskrivit i FLYGvapenNYTT 1/82.

Lång dags färd för svenska

LUFTFÖRSVARSSSEKTORN

Den historiska utvecklingen? "Jo, därom kan jag ge besked, om herrn så vill, ty jag var med", för att citera Runeberg. Inför jubileet känns det motiverat med några data, minnen och reflexioner inför framtiden.

Namnet först. Det torde vara allmänt bekant att det (sektor) kommer från Royal Air Force (RAF) och dess "sector". Det söker i Storbritannien sitt ursprung från början av 20-talet där åtta jaktdivisioner på var sin flygbas fick ett bestämt lufrum tilldelat mellan en yttre och inre luftvärnsartillerizon och en luftbevakningszon med luftbevakningsstationer (Is) och "sound locators". (Bild A.) Både Ljungdahl/Hägglöf 1941 och Cervell/Nordenskiöld jr 1943 rapporterade sedan om sektorn i 2. världskrigets brittiska luftförsvaret. Men Flygvapnet kom inte att använda begreppet förrän i slutet av 40-talet, sedan vi i Försvarsstabens och Flygstabens genom studiebesök hos RAF fick ta del av erfarenheterna från kriget.

●● Man har ibland hört att FV skulle ha valt den brittiska lösningen för sin utbyggnad av luftförsvaret, därför att britterna vann "Battle of Britain" och att deras modell därför skulle vara bättre än den tyska. Så är det inte. När jag började på Försvarsstabens luftförsvavsavdelning hösten 1944, fanns en hel del uppgifter om den tyska luftbevakningen. Den fungerade också, enligt rapporter från den

Bernadottska räddningsaktionen genom bl a "Luftlagemeldungen", in i det sista; (de senare blev också förebilden för vår "luför").

För att studera tyskarnas system var jag i juni 1945 i Norge. Presentationen i luftförsvarscentral (Ifc) Oslo var vertikal med av "Luftnachrichtenhelferinnen" manuellt hanterade projektorer, en presentationsmodell som nu återkommit hos oss i maskinell form. Vi hade dock börjat pröva oss fram med horisontell presentation både för Ifc och Igc (luftförsvarsgruppcentral). Men de allra första proven i Igc hösten

1944 gjordes med vertikal presentation och lampor som tändes när Is rapporterade! Den horisontella föreföll dock genomgående vara enklare och bättre. Och billigare!

Genom besök i England 1946 och 1947 fick vi ytterligare erfarenheter när RAF höll på att flytta stridsledningen från Biggin Hill och andra berömda jaktbaser till jaktradarstationerna (GCI). FV:s modell för jaktstridsledningen och luftbevakningens utformning blev därför en syntes av erfarenheter från flera olika håll. Det blev en alldeles egen modell som

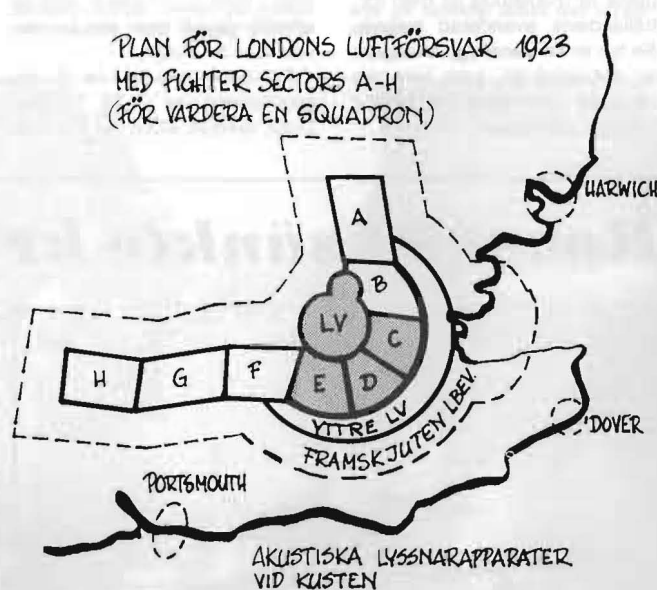
långt senare kom att döpas till "Stril 50".

●● Den fastställda sektorindelningen (enligt bilden från 1951) skulle till en början vara ramen för strilutbyggnaden för Ifc, Igc och samband. Storleken på sektorerna fick vi från England, som 1940 hade 20 "sectors". Men RAF var på väg att minska antalet till ungefär hälften.

Vi styrdes även av den indelning i luftbevakningsområden (Ibo) som gällde när FV började ta över den optiska luftbevakningen ca 1950. Den indelningen hade i sin tur av naturliga skäl hårt styrts av telefonnätets struktur.

Någon gemensam organisation för ledning av verksamheten i sektorn var det från början aldrig tal om. Utrymmen för stabstjänst reserverades endast i mycket begränsad omfattning. Vi på luftbevakningsinspektionen (LI), som svarade för lokalernas utformning, lyckades dock märkligt nog få med omotiverat stora sovutrymmen. Vi utformade dem som 4-6-mansrum för att sedermera kunna disponera dem som stabrum. Men CFV/Nordenskiöld var mån om den flygande personalens nattro. Han tvingade oss, efter att under tre dagar ha gått igenom ritningarna på samtliga under byggnad varande sex centraler, att göra om samtliga sovrum till 2-mans "sovkupéer". Mellanväggarna fick dock senare rivas för att bereda plats för de successivt växande sektorstaberna.

Bild A

När sedan organisationen skulle utformas kom olika uppfattningar att bryta sig mot varandra. Utan att här gå in på detaljer hävdade LI behovet av en ehetlig, samordnad ledningsorganisation för luftförsvaret; andra inom E3 och FS en särskild organisation för jaktförsvaret. Man ville ha särskilda jaktområden, egen fristående ledningsorganisation, egna radarstationer osv. Något som i Tyskland 1944 hade lett till ett stort kaos när varje "Geschwader" (= jaktflottilj) hade sin egen, fristående stridsledningsorganisation.

Det var LI som till slut "vann".

● ● 1957 genomfördes så den stora omstöpningen av den krigsorganisation som tillskapades genom 1942 års riksdagsbeslut. Flygbasområdena – som även hade haft ansvaret för luftbevakning; dock ej stridsledningen

– försvann och assimilerades av eskaderna. E2 – E4¹⁾. Sektorchefer med staber tillkom i de viktigaste sektorerna och strilförbanden sammanfördes i strilbataljoner. Vissa flottiljer blev sektorfloottiljer och i fred tillkom på dessa bl a en regoff 3, strilchef. En strilchef som dock bara fick kallas så .... om han var före! Annars kallades han luftbevakningschef, varvid ansvaret för jaktstridsledningen skulle ordnas "på annat sätt".

Dessa första sektorschefer hade ansvar enbart för jaktförsvaret och strilsystemet med diektivrätt till de baser som utnyttjades av jakten. För bassystemet i övrigt svarade eskaderchefen med den assimilerade flybostaben. Sektorernas antal minskades till elva.

Jag har berört strilfrågorna ganska ingående, därför att sektorindelningen och strilorganisationen hörde så nära samman i första vändan. Efter 1957 har det, även om organisationsförändringarna varit betydande såväl kvalitativt som kvantitativt, inte skett någon principiell förändring visavi sektorcheferns ansvar för strilförbanden.

● ● Nästa förändring kom 1966 i samband med den stora militärterritoriella omstruktureringen. E2 – E4 försvann och sektorcheferna underställdes MB. På central nivå försvann såväl CFV som C F11, den senare som fristående, central ledningsfunktion i FS för spaningsförbanden.

Antalet sektorer reducerades ytterligare, till sju.

Sektorcheferna fick fullt ansvar för baserna i sina sektorer. I de två nordligaste tillkom ansvar för spanings- och transportförband m m samt en attackavdelning i

sektorstaben, vilken senare underställdes C E1 när E1 verkade inom milot.

För vardera milostab S och O kompromissade man sig fram till något som kom att kallas flygstridsledare med stab – fled – för spanings- och transportflygförbanden. I staben ingick också här en attackavdelning. Fled var en underlig hybrid mellan stabsenhet i milostaben och förbandschef för spaningsförbanden m fl, likställd med sektorschef.

● Stabstjänstmetodikerna började vi utforma i gamla S2 1958. Företrädare för de olika tjänstegrenarna samlades i ett gemensamt operationsrum, numera döpt till taktikrum. Det var Nordenskiöld som flera år tidigare hade initierat den modellen, när vi diskuterade berganläggningarna. "Stabsfolket skall inte sitta i sina rum som på FS utan som i den stora hallen på Enskilda banken!" Det anammade vi i S2. Det blev förebilden och som tillämpas än i dag.

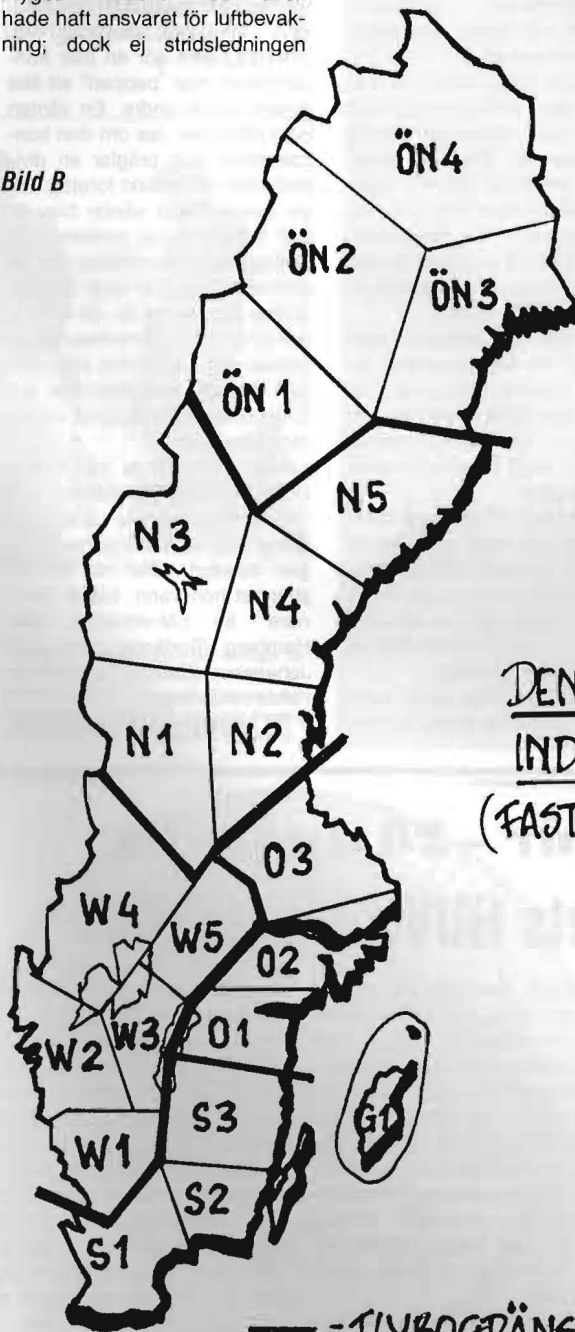
I början på 70-talet ville F10 förbättra presentationssystemet i oprummet och startade en egen studie "Ag Oprum". Det blev då naturligt att F10 engagerades i projektet KOS/Sektor några år senare. Projektet lämnade våren 1978 ett väl genomarbetat förslag till system "SEFIR". Detta kom tyvärr senare att bollas mellan olika uppfattningar, om både behov av ett sådant system och metoderna för att utveckla det.

● ● Har då sektorledningen genom de senaste omstöpningarna och i väntan på förbättrad informationsförsörjning (genom SEFIR, DELTA och TOR m fl) nått sin "slutorganisation"? Svaret är nej. De kommande datasystemen kommer med automatik att ge möjligheter till förbättringar både funktionellt och organisatoriskt. Flygsystemet JAS kommer att kräva förändringar med inflytande både på E1 och den totala ledningsstrukturen från högkvarteret ner till sektorns förband.

En särskild fråga för framtiden är personalunionen flottiljchef i fred, sektorchef i krig. Diskussionen om motsvarande koppling i Armén, fo-regementet, förs i Krigsvetenskapsakademiens Handlingar och Tidskrift. När man nu konstaterar att "cirkeln är sluten", kanske motsvarande debatt hos oss vore motiverad. Se på sektorerna i södra Sverige: de är nu nästan samma områden som 1957 års E2 och E3.

Vår sektor (internationellt sett alltfjärrt unik) är en utomordentlig bas för fortsatt utveckling av flygstridskrafternas ledningssystem.

Bild B

¹⁾E4 ändrade karaktär från spaning till att bli en norrlandseskader.

DEN FÖRSTA SEKTOR- INDELNINGEN (FASTSTÄLLD 30 AUG. 1951)

— = FLYBGRÄNS (S, W, O, N, ÖN)